

נלחמים במחלות המקצוע

כנס "משלבים כוחות לקידום הבריאות התעסוקתית" הפגיש את צמרת עולם הבטיחות והגיהות בישראל לדיון במצב הקיים ובדרכים לשפרו מגורמי הסיכון התעסוקתיים, דרך השמנה במקומות העבודה - דוח מיוחד של המועצה לבריאות העובד בסוגיות של בריאות תעסוקתית

מאת מיכאל לרר

עורך מקצועי, המוסד לבטיחות ולגיהות

ב עוד ממוצע ההרוגים בכל שנה בחמש השנים האחרונות כתוצאה מתאונות במקום העבודה עומד על כ-60 הרוגים, מספר המתים ממחלות מקצוע אינו ידוע במדויק, וההערכות האופטימיות עומדות על כ-800 נפטרים בישראל בכל שנה, כך אמר חבר הכנסת היוצא יאיר גולן, סגן שרת הכלכלה והתעשייה בכנס המוסד לבטיחות ולגיהות "משלבים כוחות לקידום הבריאות התעסוקתית", שנערך בחודש שעבר במכללה למינהל בראשון לציון.

שני מיליון מתים מדי שנה

מיקי וינקלר, מנכ"ל המוסד לבטיחות ולגיהות, ציין כי במחקר שנעשה על ידי ארגון הבריאות העולמי WHO ופורסם במחצית שנת 2021 נמצא כי קרוב ל-2 מיליון איש מתים בכל שנה בעולם כתוצאה ממחלות תעסוקתיות.

"חוסר מודעות לנושא"

לדברי ד"ר ליליב אגוזי, מנהלת מחלקת המחקר במוסד לבטיחות ולגיהות, יש הערכות שמספר המתים ממחלות תעסוקתיות בישראל גבוה הרבה יותר מהנתון של 800 מתים בשנה. אין נתון מדויק המשקף את מצב התחלואה התעסוקתית בישראל. המידע בארץ חלקי בלבד. קיימים נתונים שונים אצל גורמים שונים העוסקים באיסוף המידע, כגון רופאים

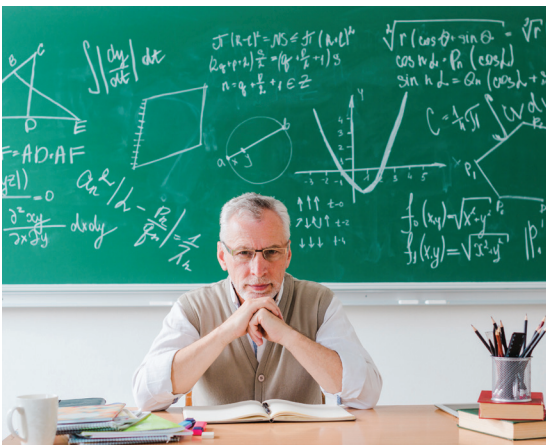
לקדם את ה-Well Being של העובד. כנס "משלבים כוחות לקידום הבריאות התעסוקתית"

מודעות לנושא זה, ואף על פי שיש פי עשרה ויותר מקרי מוות כתוצאה ממחלות תעסוקתיות מאשר מתאונות עבודה, רוב העיסוק מתמקד בתאונות

תעסוקתיים, מינהל הבריאות, המוסד לביטוח לאומי ועוד, בדומה לפאזל של 1,000 חלקים אשר רק 10 מהם ידועים. אלא שהבעיה החריפה יותר היא חוסר

הוראה - מקצוע ללא אוויר לנשימה

כיצד הפך מקצוע ההוראה לאחד השוחקים במשק? מחקרים על אודות הסיבות למחסור החמור במורים, והקשר בין תסכול מקצועי לסכנות בריאותיות

צילום אילוסטראציה: Freepik

עומס שמוביל לשחיקה ולעזיבת המקצוע

למקום, בין זמן לזמן ובין אדם לאדם. בישראל, ותר מבכל מדינה אחרת בעולם, המשתנים הארגוניים התורמים לשחיקת המורים הם: גורמי הסביבה הפיזית - מרחב צפוף בשל כיתות מרובות תלמידים, מבנה ארכיטקטוני מדכא ורעש מתמיד. אופן התנהלות המערכת - ביוקרטית, הגבלות על אוטונומיות המורה, קונפליקטים מובנים בתפקיד. בין הסיבות השכיחות לשחיקת מורים בישראל:

עומס עבודה

מבנה ההוראה מאופיין ביחידות זמן קצרות ודחוסות, הכוללות מגע אינטנסיבי עם כיתות מנוונות. פרט להוראה, על המורים מוטלות שפע משימות נוספות, כגון הכנת משימות הערכה, בדיקות מבחנים ועבודות, כתיבת תוכניות עבודה, הפקת טקסים ועוד. העומס הרב המוטל על המורים גדל מאז נכנסו לתוקפן הרפורמות "אופק חדש" ו"עוז לתמורה", אשר הוסיפו לכל מורה כשליש משרה, ובבתי הספר התיכוניים אף יותר מכך.

קונפליקטים בתפקיד

1. על המורים מוטל פיקוח כפול מצד משרד החינוך ומצד הרשויות המקומיות, ולפעמים הדרישות סותרות זו את זו.
2. קונפליקט המתבטא בסמכויות מוגבלות למורים, לעומת דרישות המערכת לתוצאות גבוהות של התלמידים.

מאת לבנת כהן

פסיכולוגית ארגונית, המוסד לבטיחות ולגיהות

לאחרונה, בעיצומו של מאבק המורים להעלאת שכרם, דובר רבות באמצעי התקשורת על הקשיים שבמקצוע ההוראה ועל העזיבה הגדולה של המורים. כמו כן, נמצא שמחצית מהמורים נוטשים את ההוראה בארץ בחמש השנים הראשונות לעבודתם במקצוע. לפי דוח חדש של מרכז המחקר של הכנסת, שפורסם בחודש אוגוסט, 85% מבתי הספר מדווחים על מחסור במורים. המחסור חמור במיוחד במרכז הארץ ובקרב אוכלוסיות במעמד חברתי-כלכלי גבוה. נראה שהמחסור במורים גדל במידה ניכרת ביחס לשנים הקודמות.

מהי שחיקה

שחיקה מוגדרת על ידי ארגון הבריאות העולמי WHO - World Health Organization כתסמונת הנוצרת מלחץ מתמשך בעבודה שלא טופל כראוי. השחיקה מאופיינת בשלושה פרמטרים: ריקון ארגוני או אפיסת כוחות. ריחוק מנטלי מוגבר בין האדם לעבודתו או תחושות שליליות וציניות כלפי עבודתו. הפחתה ביעילות המקצועית.

הקשר בין שחיקה לתחלואה

בשנים האחרונות, נחקר הקשר בין שחיקה לתחלואה פיזית. אנשים שחוקים כרונית נמצאים בסיכון לפגיעה במערכת החיסון, להתפתחות מחלות לב וכלי דם, להדיבקות במחלות (כמו שפעת) להחמרת מחלות (כמו סוכרת) ולפיתוח תגובות של דלקות כרוניות והפרעות שינה. מבחינה נפשית, שחיקה עלולה לגרום לעייפות רגשית, לאדישות, לניכור, לדיכאון, לעצבנות ועוד.

הסיבות לשחיקה במקצוע ההוראה

לחץ בקרב מורים עלול להיגרם מסיבות המשתנות בין מקום

חידושים בהגנה על בריאות העובדים

ציוד מגן אישי לצמצום גורמי הסיכון בעבודה פיתוחים חדשים: קסדת מגן חכמה עם חיישני אזהרה ובניה מלאכותית באוזניים לניטור סיכונים

צילום אילוסטראציה: Freepik

ציוד מגן חדשני לתהליכי עבודה מתקדמים

בינה מלאכותית

דוגמה לפיתוח אחר, שאינו ביישום עדיין, היא אוזניים המגבירה אותות קול רלוונטיים לסכנה באמצעות בינה מלאכותית ולמידת מכונה (MACHINE LEARNING). האוזניים מיועדת לאתרי בנייה, והבעיה העומדת בפני המפתחים היא כיצד לפתח אוזניים שבאמצעותן יזהה עובד אותות קול מיוחדים לכלים שונים, שיש סכנה שיתנגשו בעובד הנמצא בסביבתם הקרובה, ולעומת זאת היא תעמעם מאוד את רעשי הרקע באתר.

בהרצאה, שהועברה בכנס שעסק בבריאות תעסוקתית, הוצג גם אספקט נוסף של פיתוח ציוד מגן חכם: בעקבות העלייה בשימוש בפלסטיק לפיתוח ציוד המגן, חלה עלייה בזיהום העולמי במיקרו-פלסטיק ובהימצאות חומרים רעילים בציוד עצמו - חלק מהרכבו.

מאת ד"ר אשר פרדו

מחלקת מחקר, המוסד לבטיחות ולגיהות

בעשורים האחרונים, קדמה טכנולוגית בענפי התעשייה השונים - בנייה, חקלאות, מסחר ושירותים, אוטומציה ודיגיטציה - מצמצמת במקרים רבים את מגע העובד עם גורמי סיכון ובכך, מעלה את רמת בטיחותו ואת השמירה על בריאותו. עם זאת, שיעור העיסוקים שבהם נדרשת הגנה אישית על העובד עדיין ניכר, ובמדינות רבות יש נוכחות משמעותית של תהליכי עבודה וטכנולוגיה קונבנציונליים. במקביל, ועקב צמיחת הטכנולוגיה, נוצרו סיכונים ואיומים חדשים על בריאות העובד, כגון מגע עם חומרים כימיים חדשים וההשלכות של שינוי שיטות העבודה, ולכן יש צורך רב בשימוש בציוד מגן אישי (צמ"א).

קסדת מגן מתקדמת

העיסוקים שבהם מתמקד עיקר הפיתוח הם בבניה, צבא ומשטרה, לוחמי אש ומערכות בריאות. בליבת הפיתוח נוכחים חומרים חדשים, טכנולוגיות חישה, מערכות חכמות המוטמעות בציוד, מערכות אלחוטיות, טכנולוגיות תקשורת, ננו-טכנולוגיה, מזעור ולעתים ביו-מימטיקה (חקי מבנה של בעלי חיים). הפיתוח מתחשב בסיכונים האופייניים לעיסוק ובצרכים ארגוניים.

אחד מאמצעי המיגון האישי שבהם מתמקדים פיתוחים רבים הוא קסדת המגן המתקדמת. בקסדה כוז ניתן להרכיב חישנים שונים, שמאפשרים לעובד לקבל חישה של גורמי סיכון בריאותיים ובטיחותיים שעומדים בפניו והתרעה עליהם, ולהיות מחובר למרכז בקרה שיכול לעקוב אחר תנועותיו ולהתרע מפני סכנה בזמן אמת. כמו כן, הקסדה כוללת מצלמה, פנס, איתור מרחק ומיקום, חיישן טמפרטורה וקצב לב, חיישן לחץ, חיישן מתח גבוה, גלאי חומרים גזים רעילים וחמצן, חיישן להתרעה בפני התנגשות ונפילה, כפתור חירום ומיקרופון. כל אלה הם פריטים המורכבים על הקסדה וחלקם מגובה בתקשורת אינטרנט ו-WiFi.